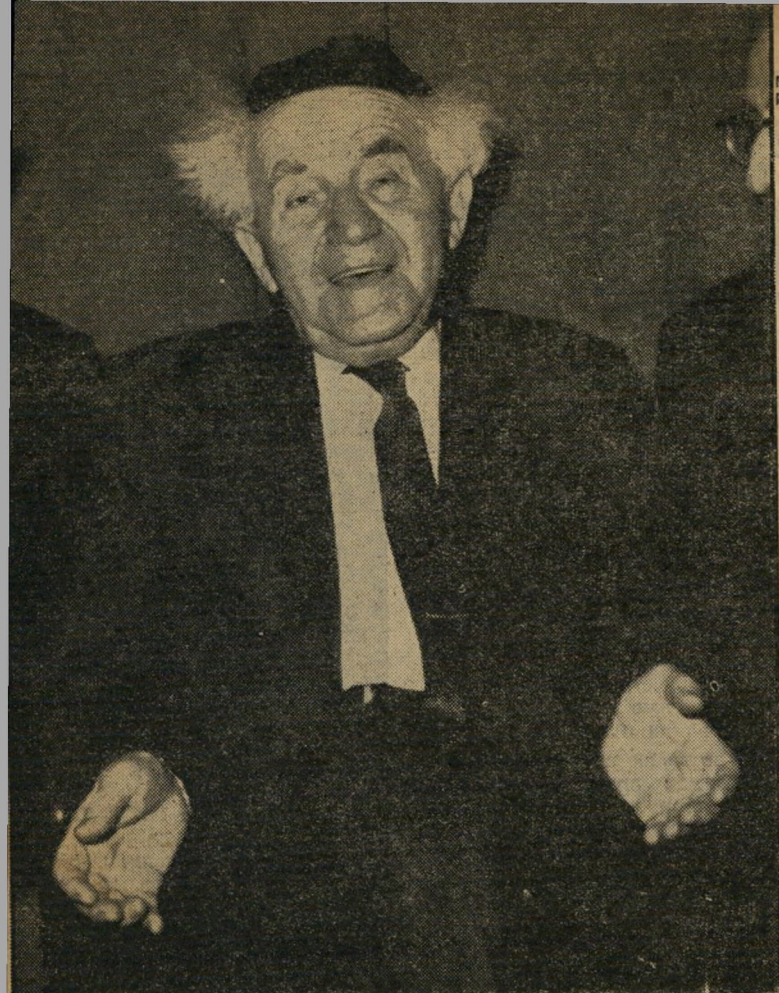

שר-התחבורה ויצא מ'שיבת הממשלה' אתק המגע?

של בן-גוריון בכל הפרשה. נגד ועדת החוץ והבטחון טען ביגיי כי אינה יכולה להיות אובייקטיבית, בהיותה מורכבת משליחי-המפד לגות. קשה להבין מדוע תהיה ועדת שרים, המורכבת אף היא משליחי מפלגות, אובייקטיבית יותר. בכל זאת קיים הבדל: בוועד דת החוץ והבטחון אין לבן-גוריון שליטה. חברה שייכים לכנסת, בה אין רוב למפא"י ובה אין לבן-גוריון יכול לצפות לציונות אורטומטי. ואילו בממשלה יש רוב של נציגי מפא"י, וגם שותפה חרדים בכל רגע לאבדן כסאותיהם. ועדת שרים כפופה כמובן לממשלה, שרק היא תחליט אם לפרסם את מסקנותיה, איזה חלק מהן וכיצד.

★ ★ ★

יותר מפא"יים ממפא"י עצמה

בן-גוריון לא היה יכול להשיג העי של שותפיו בקואליציה. הפרוגרסיבים, וביחוד פנחס רוזן, היו נושאי כליו של בן-גוריון מראשית הפרשה, ליחכו את פינתו עוד יותר מאנשי מפא"י עצמם. אולי קיוו בדרך זאת לשבור את ההסתדרות, השגואה על החוגים הבורגניים אשר פנחס רוזן מתיימר לייצגם בממשלה. אולי זכרו כי היה זה לבון שמנע לפני שנה הקמת קואליציה ימנית, הכשיל את הלאמת קופת-חולים בצורה שהפכה את הפרוגרסיביים למגוחכים.

מפ"ם לא הוכיחה גבורה רבה יותר. בראשית הפרשה דיברה בתקיפות, רמזה אפילו שתבחר בגורל מר ממותה — התפרקות הקואליציה. יעקב חזן דיבר בכנסת על הצורך בפיקוח וביקורת על מערכת הבטחון. אולם כשהגיעו הדברים לידי הכרעה, שכחה מפ"ם ללחום למען המשך הדיון המלא בעדת החוץ והבטחון ונגד ועדת הטישטוש של השרים. היא נכנסה למלכודת אופיינית של בן-גוריון. הלה סירב להכניסה לוועדת השרים, גרם בכך שמפ"ם תתבע בתוקף להיכלל בוועדה שכל מטרתה היתה לחסל את דרישות מפ"ם. מפ"ם ניצחה, זכתה בסוכרייה — והצביעה בכנסת את ההצבעה המבישה ביותר של השנה: היא הרימה את ידה נגד הצעה שחייבה את בן-גוריון להראות לממשלה — היינו, בין היתר, לשרי מפ"ם — את ה"דוח המלא של ועדת כהן. בהשוואה לעמדה עלובה זו בלט דווקא

בגין, הקופצים כנשוכי נחש כל פעם שהוא זורק פסוק כמו: "לא לחמתם!" או: "אלט לינה!" ושוכחים את נושא הוויכוח. הפעם הוא נלחם באדם המכיר באופן אינטימי את שיטותיו. הפרובוקציות לא הועילו. כך נוצר מצב שהוכרז במידה מסויימת את היחסים בין ישראל וארצות ערב. כל צד רצה להשמיד את השני, אך ידע שאין בכוחו לעשות זאת. השתרר קיפאון, תוך ניתוק המגע הצבאי, אם כי היה ברור שאין זו אלא שביתת-נשק. בן-גוריון, שמילא כר של זה את מקומו של עבד אל-נאצר, דיבר בבוהה על הסיבוב השני, אך לא היה מסוגל להמחיש את איומיו.

בהעדר יכולת של הכרעה, היה בן-גוריון נאלץ להסתפק בשורה של יעדים מצומצמים יותר:

- להשחיר את לבון בעיני דעת-הקהל, עלידי טענות חוזרות ונישנות, כאילו פגע לבון לא בקבוצה קטנה של חורשי-מוזמות ווייפנים, כי אם בצבא הגנה ישראל כולו. בן-גוריון התייצב כמגן הטוהר של צה"ל, שאיש לא התקיף אותו, התפרץ בפאתוס רב לתוך דלת פתוחה. שיא מערכה זו: נאום ארוך ומבולבל שנושא בכנסת, בסיכום הוויכוח על סקירתו הארוכה והמבולבלת מלפני שבוע.
- לא לתת לפרשה לגווע. רק כך יכול היה למנוע את הצורך לסלק את הקצין הבכיר שהורשע עלידי ועדת כהן והיועץ המשפטי. סילוקו היה מהחזק ניצחון סופי ללבון, ואולי גם גורר אחריו אי-נעימויות לבן-גוריון עצמו ולעוריו.
- הדבר הושג עליו מינוי ועדת שרים, שאיש לא ידע מה תעשה, שבן-גוריון לא התחייב להגיש לה אפילו את המיסמכים

לשחק את ועדת חוץ ובטחון, בה אין לבן-גוריון שליטה, אם עלידי הפסקת הדיון בה בכללו, ואם עלידי צימצומו ל"אספקטים הממלכתיים" של הפרשה — היינו לדברים חסרי-תכלית שלא יחייבו איש ולא יעניינו איש.

העברת הדיון מועדת החוץ והבטחון לועדת השרים מוכיחה כמה צנינות טענותיו

שר-הדתות בפועל: היילתם עד הסוף?

כה לא העז לעשות זאת, מתוך חשש כי הפעם עשויה המפלגה למרוד בו ולשים קץ לקאריירה הפוליטית שלו. אפילו היה בן-גוריון מצליח בשלב זה עדיין היה עליו להטיל מרות על חברי מפא"י ושאר המפלגות בהסתדרות. קשה להניח שלבון היה מקבל את הדיון מבל לפרוש ממפא"י, בקחתו עמו לפחות חלק מדידיו. יחד עם שתי מפלגות השמאל, יבנה היה כוח זה להוות רוב נגד הפלג הבן-גוריוני של מפא"י.

מפא"י זוכרת עדיין את המהלומה שירדה עליה עם פרישת סיעה ב', בשנות הארבעים, הרוב המכריע של חברי המפלגה אינו מוכן לחזור על שגיאה זו, גם לא כדי לפייס את דויד בן-גוריון.

★ ★ ★

אווירה של הפקרות

מבחינת הדמוקרטיה הישראלית, הסכנה האמיתית היא שיהצר מצב של דמוקרטיה הפרשה — סיוסם ללא סוף, תיקר ללא הכרעה, האשמות ללא מענה, נאשמים ללא עונש, טענות ללא סתירה, חקירה ללא מסקנות.

- פרשת לבון כולה רצופה באשמות כבדות, שנשארו תלויות באוויר, כאילו היו עניינים של מה בכך. בין ההאשמות:
  - שהאזרח בן-גוריון נתן את ההוראה לביצוע העסק הביש, מאחורי גבם של שר הבטחון וראש הממשלה דאז;
  - שמערכת הבטחון יכולה להתמרד בהצלחה נגד המוסדות הנבחרים של המדינה;
  - שאין ביקורת אזרחית על הפעולות והעיסקות של מערכת הבטחון;

● שקצינים בכירים היחזו פיקודים לת עדיניות שקר ולזייף מיסמכים, לפי הוראות עסקנים פוליטיים בלתי-מזוהים;

● במדינה תקינה לא יכולות האשמות כאלה להישאר תלויות באוויר, במצב של תיקו. כאשר משששים אותן, מוכרח הדבר להביא בקרב האזרחים לידי אווירה של צנינות אוישה והתפרקות מעול. התגובה הטבעית היא: "אי אפשר לדעת כלום. ממילא אנחנו לא יכולים להשפיע. הדברים מוכרעים בה דרייחרים. לאורח אין השפעה על גיהול המדינה. קיימת הפקרות — אז למה שלי יהיה איכפת?"

● השבוע היו כל הסימפטומים הללו גלויים לעין.

השר היחיד של אחדות העבודה, יצחק בוד-אהרון, כאשר הסתיימה ההצבעה בממשלה, למען בחירת חברי הוועדה הממשלתית, הסתבר כי לא נכלל ביניהם אף נציג ממפ"ם, אם כי נכלל בה בן-אהרון עצמו. עוד לפני שהספיקו שרי מפ"ם למחות, הודיע בן-אהרון נמרצות: "אני מתבייש להיות חבר בוועדה כזאת! כל העניין הוא אחיות עניינים ומעשה רמייה!" היתה זו מלה, שלפי הפרו-טוקולים של הממשלה, לא הושמעה קודם לכן בדיוניה. בן-אהרון עזב את הישיבה, בקראו מן הדלת: "אני לא אשב אתכם יחד!" השיב לו ביגיי בנחת: "יימצאו אחרים שישבו במקומך."

כנראה שגם בן-אהרון היה מושכנע בכך, כי כעבור שלוש שעות שיגר לבן-גוריון מכתב התנצלות על המלה "רמייה". הוא הסכים להצטרף לתועה, אחרי שלוי אשכול השיג פשרה, לפיה הורחבה הוועדה לשבעה חברים, כולל נציג מפ"ם.

★ ★ ★

הקרב העתידי

אחרי הקמת הוועדה הפכה פרשת לבון מעין מתחי יוסיפו לרוש בה. תוך טישטוש כל בעיותיה הנוקבות. לפי כל הסימנים לא ייקבע לעולם מי נתן את ההוראה לעסק הביש, (כפי שהבטיח בן-גוריון, באומרו: "אני מסופק אם אי פעם אפשר יהיה לגלות את האמת!"), ומבלי שיש איש יבוא על עונשו. לא תהיה שום ריפורמה במערכת הבטחון, והסכנות האיומות שנתגלו בפרשת לבון ישארו בנמצא — איום לכל שר בטחון עתידי, אחרי בן-גוריון, שלא יימנה אל הכת הסגורה של פרס, דיין ושות'. תוצאה היחידה של פרשת לבון תהיה תזווה מסויימת במאבק הפנימי במפא"י. עד כה כבשו צעירי ביגיי עמדה מפלגתית אחרי עמדה ללא קרב וללא ההנגדות. נראה היה כי דרכם אל הירושה השלמה סלולה. עתה, בפעם הראשונה, חלה תזווה בכיוון ההפוך.

חלומות ביגיי לסלק את לבון מן העמדה שנכבשה ומכל שאר עמדותיו כמעט אינם ניתנים לביצוע. מוכרי ההסתדרות נבחר על ידי מוסדות ההסתדרות, על-פי הצעת המפ" לגה שיש לה רוב מחלט בהם. כדי לסלקו, כפי שמאיים ביגיי בידיעות מודולפות, יש צורך בשני שלבים:

- הכרעה ברורה וסופית בתוך מפא"י עצמה, נגד לבון.
- כינוס מוסדות ההסתדרות להחלפת המזכיר.

כבר בשלב הראשון לא ייתכן הדבר, במציאות הנוכחית, אלא אם כן יעמיד בן-גוריון אולימטום גם בפני המפלגה. עד

מוסר נהגו לשר האוצר לוי אשכול ולשרת החוץ גולדה מאיר. צלם שתונות דויד הניצח בתמונה זו אחד מהרגעים המרתקים של המאבק: בעוד אשכול החל כבר קורא את מכתבו של לבון, מתכוננת גולדה לצאת מהמכונית ולקרוז את המכתב המוגש לה. מימין: נראה שר העבודה גיורא יוספטל, מאנשי החצר של ביגיי, כשעל פניו מבט של תמיהה למראה מסירת המכתב.

מכתבים מלבון